

باسمه تعالی

آفرینش نوری حضرت زهرا سلام الله علیها

امام عسکری به نقل از پدران بزرگوارش فرمود که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

هنگامی که آدم و حوّا داخل بهشت فردوس [اعلی] شدند، چشمشان به خانمی افتاد که بر بساطی از بساطهای بهشت نشسته که بر سرش تاجی از نور، و در دو گوشش دو گوشواره از نور است، و از نور جمالش بهشتها نورانی است. آدم پرسید. محبوبم جبرئیل! این خانمی که بهشتها از نور جمالش برافروخته و نورانی است، کیست؟ جبرئیل گفت: او فاطمه، دختر محمد، پیامبری از فرزندان تو است که در آخر الزّمان می آید. سپس آدم پرسید: این تاجی که بر سرش هست؟ چیست؟ عرض کرد: شوهرش علی بن ابی طالب علیه السلام است. پرسید: دو گوشواره ای که بر دو گوشش آویخته شده، چیست؟ عرض کرد: دو فرزندش، حسن و حسین هستند.

سپس آدم فرمود: محبوبم جبرئیل! «أَخْلَقُوا قَبْلِي؟»

- آیا ایشان قبل از من خلق شده اند؟ عرض کرد:

«هُمْ مَوْجُودُونَ فِي غَامِضِ عِلْمِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تُخْلَقَ بِأَرْبَعَةِ آلَافِ سَنَةٍ»^۱

- ایشان چهار هزار سال پیش از آفرینش تو، در فشرده علم الهی موجود بوده اند.

بیان آیت الله سعادت پرور (ره):

در توضیح حدیث، دو نکته را متذکر می‌شویم:

۱- ظاهراً مراد از آدم و حوّا علیهما السلام در این روایت، آدم و حوّا در آخرین مرحله نزولی خلقتشان، که همان خلقت مادی در بهشت برزخی باشد، نیستند، بلکه در مراحل پیش از آن و در خلقت تمثلی نوری منظور است. زیرا:

اوّلًا: در صدر روایت، از این بهشت، به بهشت «فردوس اعلی» تعبیر شده است، آنجا که می‌فرماید: «خداوند به جبرئیل وحی نمود که این بندگان مرا به فردوس اعلی ببر»، در حالی که بهشتی که خلقت مادی آدم و حوّا در آن به وقوع پیوسته، بهشت برزخی بوده است.

ثانیاً: با توجه به لزوم سنخیت مشاهده کننده و مشاهده شونده، چگونه ممکن است بگوییم آدم و حوّا برزخی در بهشت فردوس اعلی، وجود نوری تمثلی فاطمه زهرا علیها السلام را مشاهده کرده‌اند؟! علاوه بیان ذیل حدیث نیز شاهد بر این است.

۲- درباره عبارت «قَبْلَ أَنْ تُخْلَقَ بِأَرْبَعَةِ آلَافِ سَنَةٍ» باید گفت: ظاهر بعضی از آیات قرآن کریم و صریح روایاتی از اهل بیت، مانند حیث فوق، دلالت دارد بر اینکه همه موجودات پیش از خلقت جسمانی، خلقت‌های نوری داشته‌اند،

چنانکه در موارد متعددی قرآن کریم^۱ خلقت زمین و آسمانها و سایر موجودات را در «شش روز»، و آیه نهم و دوازدهم سوره فصلت، خلقت و قضای الهی آسمانهای هفتگانه و زمین را در «دوروز» تعبیر فرموده است. اگر روز را از ایام ربوبی حساب کنیم، که به تعبیر خود قرآن کریم هر روز از آن، برابر با هزار سال است، چنانکه می فرماید:

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ^۲

- و هر روز نزد پروردگارت، مثل هزار سال از سالهایی است که شما حساب می کنید.

در این صورت، «شش روز» برابر با شش هزار سال، و «دوروز» برابر با دو هزار سال می شود. هر چند تعابیر زمانی و کثرت و قلت عددی در قرآن کریم، جهت فهم ما و برای زیاد نشان دادن ایام ربوبی در مقایسه با تعابیر زمانی که نزد ما مرسوم است، می باشد؛ و الا در عوالم مجرد خصوصاً در عالم ربوبی، زمان و روز و ایام راه ندارد.

ولی از سوی دیگر، از آیات زیادی از قرآن کریم^۳ ظاهر می شود که تحقق خلقت عالم به «قضا»، «قول»، «امر»، «اراده» و «کُن» حضرت حق تعالی

۱- ق: ۳۸؛ حدید: ۴؛ سجده: ۴؛ اعراف: ۵۴؛ یونس: ۳؛ هود: ۷؛ فرقان: ۵۹.

۲- حج: ۴۷.

۳- بقره: ۱۱۷؛ آل عمران: ۴۷؛ نحل: ۴۰؛ مریم: ۳۵؛ یس: ۸۲؛ غافر: ۲۸.

است. و حتّی نمی‌توان میان «اراده» و «قضا» و «امر» و «قول» او هم تقدّم و تأخّر قائل شد؛ زیرا تقدّم و تأخّر مربوط به عالم مادّه و امکان است، و در عالم ربوبی، «قول» و «امر» و «اراده» و «قضا» یکی بیش نیست، و آن تحقّق خارجی هر موجودی است.

تمام عالم (خلقت دنیوی و اخروی) در پیشگاه ذات ربوبی (به حساب عالم تجرّد ربوبی) يك تحقّق بیش نیست؛ اگر چه به نظر عالم مادّی، زمان و مکان، و اوّل و آخر، و دنیا و آخرت برای آن فرض شود.

پس از این مقدمه، شاید بتوان گفت: مقصود از تعبیر **فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ** و **يَا فِي يَوْمَيْنِ** ظاهراً همان مراتب خلقت‌های نزولی، از خلقت نوری تا خلقت مادّی موجودات در این عالم است.

اکنون با توجّه به بیانات فوق ممکن است بگوییم:

تعبیر «**خلقت زمین و آسمانها و سایر موجودات در شش روز**» اشاره به مراحل ششگانه نزولی خلقت از خلقت‌های نوری تا مادّی می‌باشد، و خلقت مادّی در عالم جسم، هفتمین و آخرین آن مراحل است.

و نیز تعبیر «**خلقت و قضای الهی آسمانهای هفتگانه و زمین در دو روز**» اشاره به دو مرحله از خلقت است، که عوالم تمثّلی نوری تا برزخی **يك** مرحله، و

عوالم مادی مرحله دوم به حساب آمده است، چنانکه روایت ششم همین فصل نیز این معنا را تأیید می‌کند که به «خلقت ارواح و اجساد» تعبیر شده و هر کدام يك مرحله به حساب آمده است.

بنابراین، با توجه به این توضیح مختصر، معنای خلقت این ذوات مقدسه «در چهار هزار سال پیش از خلقت آدم و حوا علیهما السلام» در این روایت، و تعبیر دیگری که در احادیث اهل بیت علیهم السلام در این رابطه وجود دارد، تا حدودی معلوم می‌شود. واللّه اعلم.

جلوه نور، ص: ۲۳

نرم افزار گنج سعادت؛ مرکز تحقیقات نور

تنظیم:

www.nomov.ir

@nomov_ir